

DIONISIACUL APOLINIC

BACANTELE după Euripide.
Traducerea: Alexandru Pop ●
TEATRUL NAȚIONAL din BUCUREȘTI ● Data reprezentației: 20 noiembrie 1997 ● Regia și scenariul: Mihai Măniuțiu ● Decorul: Mihai Mădescu ● Costumele: Doina Levintza ● Muzica și adaptarea muzicală: Marcel Iureș, Mihai Măniuțiu, Dumitru Dabija ● Distribuția: Ovidiu Iuliu Moldovan (Penteu), Florina Cercel (Agave), Marius Bodochi (Dionysos), Constantin Dinulescu (Cadmos), Eugen Cristea (Slujitorul), Alexandru Bindea (Crainicul), Amalia Ciolan, Tatiana Constantin, Carmen Ionescu, Teodora Mareș, Brândușa Mircea, Iuliana Moise, Rodica Mureșan, Ecaterina Nazare, Tania Popa, Cesonia Postelnicu (Bacantele), Emil Mureșan, Dragoș Ionescu, Adrian Drăgușin, Vasile Calofir (Garda lui Penteu).

Una dintre primele disjunctii de care ia cunoștință oricine se apropie de istoria și estetica antică, mai exact, grecească, este aceea dintre apolinic și dionisiac. Concepte fundamentale ale spiritualității (și chiar ale spiritului) eline, ele desemnează, în linii mari, atitudinea senină, calmă, „rece” și, respectiv, pasionalitatea, frământarea, ardența; este vorba în primul rând despre atitudini mentale, care se exprimă cel mai pregnant în actul creației artistice. Recurgând la un celebru vers al lui Baudelaire, am spune că apolinicul își poate lua drept deviză declarația „Je hais le mouvement qui déplace les lignes/Et jamais je ne pleure, et jamais je ne ris”, în timp ce dionisiacul ar fi, dimpotrivă, un adorator al mișcării, al schimbării, gata oricând să plângă și să râdă.

Pe această pereche de termeni contradictorii și-a

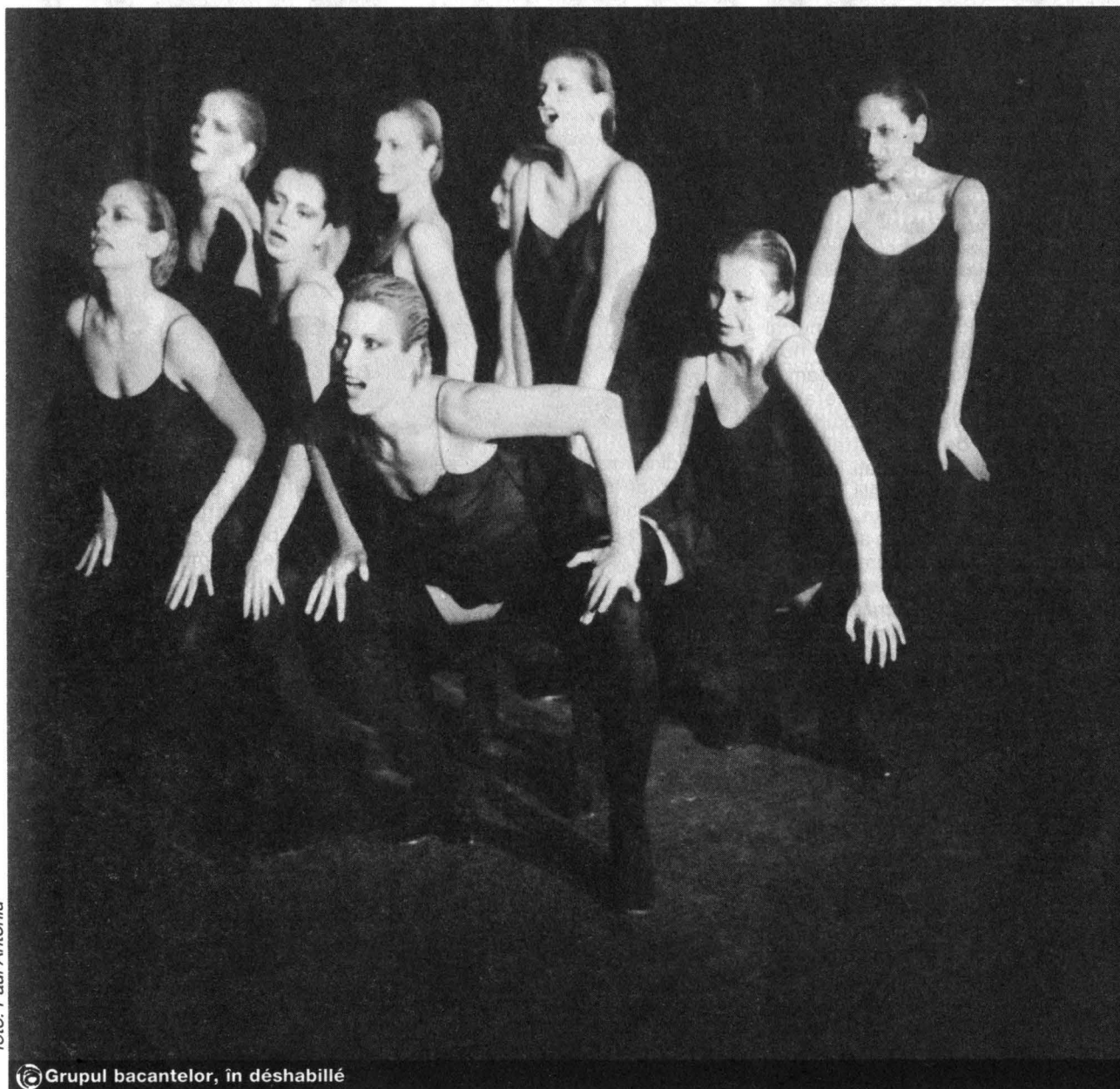
întemeiat, ca tonalitate de ansamblu, Mihai Măniuțiu lectura scenică a tragediei lui Euripide, aplicând-o altui dublu antagonic: principiul masculin (apolinic) și principiul feminin (dionisiac). E o viziune pe care aproape că o impune, de altfel, însuși subiectul piesei, preluat de autor (așa cum procedau adesea tragicii elini) din mitologie: alarmat de influența nefastă asupra cetățenilor tebani a cultului bahic (Dionysos = Bacchus era, spre deosebire de ceilalți locuitori ai Olimpului, un „zeu nou”), regele Penteu ordonă combaterea drastică a „bacanților”; aceștia (acestea, de fapt, pentru că ma-

joritatea covârșitoare a adeptilor ereziei sunt femei), conduși chiar de mama basileului, Agave, și instigați de zeul furios, care le provoacă o transă mistică, îl iau drept animal sălbatic și îlucid. O poveste sângeroasă, așadar, și, pe deasupra, cât se poate de „dionisiacă”, nu numai pentru că Dionysos este unul dintre personajele piesei, ci și pentru că Euripide, „cel mai tragic dintre poezii tragici” (Aristotel), poate fi asimilat, sub raport stilistic, unui așazicând curent dionisiac, prin mișcarea interioară tumultuoasă a dramaturgiei sale.

© Ovidiu Iuliu Moldovan în Bacantele după Euripide la TNB (regia: Mihai Măniuțiu)

foto: Paul Antoniu

Grupul bacantelor, în déshabillé

Așa stând lucrurile, apare deconcertantă completa lipsă de emoție, de fior tragic a montării. Regizorul a expus cu remarcabilă limpezime atât firul narațiunii, cât și datele „teoretice” ale înfruntării; mai mult, cu ajutorul costumelor realizate de Doina Levintza, a ilustrat nu doar net, ci și plastic antiteza temperamentală dintre grupuri: negrul și albul veșmintelor masculine contrastează eficient cu roșul și verdele straielor femeiești. Totuși, în ciuda sonorităților primitive ale muzicii (amintind insistent, dar nu supărător, de partitura din **Trilogia**

antică a lui Andrei Șerban), în ciuda evoluțiilor dansate și cântate, intens dramatice, ale cetei de bacante în fruntea cărora se distinge Florina Cercel (Agave), spectacolul are o răceală ce îl ține departe pe privitor, interesat doar de mesajul intelectual al mizanscenei. Tot astfel e receptat și jocul actoricesc, sec, liniar, în cazul reprezentanților **establishment**-ului (Penteu – Ovidiu Iuliu Moldovan, Cadmos – Constantin Dinulescu), pătimaș, cum spuneam, în cazul adeptelor turbulentului zeu. Inspirat conceput ca o ființă bizară, tulburătoare prin indeterminarea ei

sexuală, acesta din urmă este ireproșabil întruchipat de Marius Bodochi, debutant fără complexe pe scena Naționalului bucureștean.

Mihai Măniuțiu propune, prin **Bacantele**, un fel de eseu vizualizat, de incontestabil rafinament. Întrebarea e dacă tragedia, fie ea antică ori modernă, se reduce la atât.

ALICE GEORGESCU

P.S. Eseuri în toată regula pot fi citite în superbul caiet-program alcătuit de Carmen Mocanu și Violeta Scoradeț.